

ESPOO SIIKJÄRVENPELTO ASEMAKAAVAN LUONTOSelvitys

Saara Karjalainen, Pekka Routasuo & Marko Vauhkonen

21.11.2024, täydennetty 15.5.2025

ESPOO SIIKJÄRVENPELTO

ASEMAKAAVAN LUONTOSELVITYS

Sisällys

1 Johdanto	3
2 Aineisto ja menetelmät	3
2.1 Selvitysalue	3
2.2 Lähtöaineisto	3
2.3 Maastotyöt	5
3 Tulokset	9
3.1 Yleiskuvaus.....	9
3.2 Arvokkaat luontokohteet	18
3.3 Liito-orava	18
3.4 Pesimälinnusto.....	18
3.5 Lepakot	19
3.6 Kirjoverkkoperhonen	21
3.7 Lahokaviosammal	21
3.8 Viitasammakko.....	23
3.9 Muu huomionarvoinen lajisto.....	23
4 Yhteenveto ja suositukset	23
5 Lähteet ja kirjallisuus.....	24

Kansi: Noroa reunustavaa kosteaa lehtoa tämän selvityksen osa-alueella 2.

Pohjakartat ja ilmakuvat © Maanmittauslaitos.

Valokuvat © Saara Karjalainen.

1 JOHDANTO

Espoon kaupunki on käynnistänyt asemakaavan muutoksen laatimisen Siikjärvenpellon alueelle. Tavoitteena on mahdollistaa lastenkotitoiminta nykyisin opetustoimintaan kaavoitetulla kiinteistöllä.

Maankäytön suunnittelua ja kaavan vaikutusten arviointia varten tarvitaan riittävät ja ajantasaiset tiedot alueen luonnonoloista ja luontoarvoista. Go Strong Oy tilasi asemakaavoitettavan kohteen luontoselvityksen vuonna 2024 Ympäristösuunnittelu Enviro Oy:ltä. Työn ovat tehneet biologit FM Saara Karjalainen (liito-orava, luonto- ja kasvillisuustyypit, arvokkaat luontokohteet ja kasvilajit), LuK Pekka Routasuo (pesimälinnusto ja lahokaviosammal) sekä FM Marko Vauhkonen (liito-orava, kirjojerkkoperhonen, lepakot). Luontoselvitystä on täydennetty keväällä 2025 viitasammakon osalta (Saara Karjalainen).

Selvityksen tavoitteena on tunnistaa kaavoituksen kannalta merkitykselliset luontoarvot sekä kohteet ja alueet, jotka eivät kestä ympäristömuutoksia tai jotka edellyttävät erityistä huomioonottamista. Selvitys on toteutettu niin, että tulosten perusteella voidaan suunnitella alueen maankäyttöä luontoarvot huomioiden sekä arvioida kaavan luontovaikutuksia.

2 AINEISTO JA MENETELMÄT

2.1 Selvitysalue

Luontoselvitys käsittää kiinteistön 49-76-2-1, joka sijaitsee Espoon Siikjärven kaupunginosassa Siikjärventien itäpuolella. Kiinteistön pinta-ala on noin 4,96 hehtaaria ja sen sijainti ilmenee kuvasta 1.

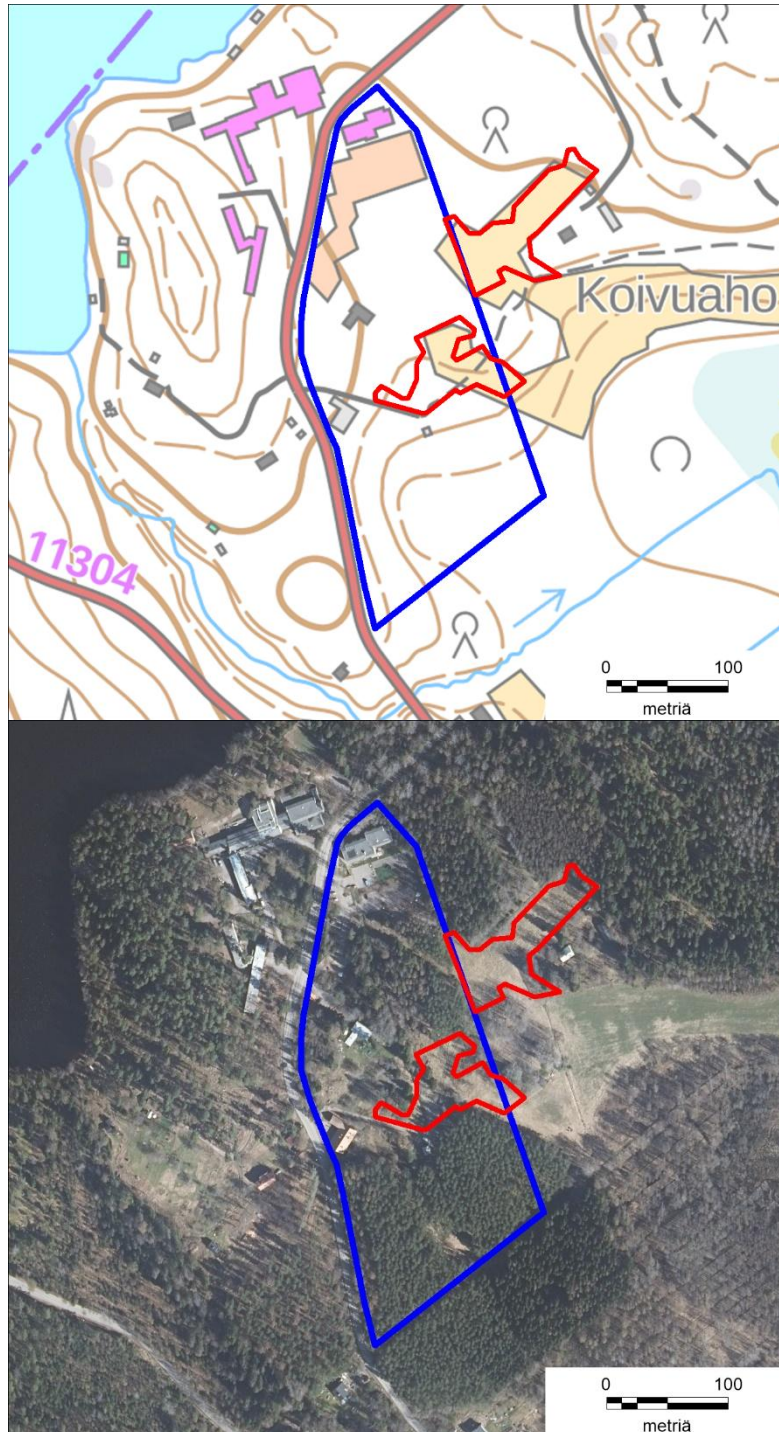
2.2 Lähtöaineisto

Esiselvitysvaiheessa tarkastettiin selvitysalueen ja sen lähiympäristön aiemmat luontotiedot ympäristöhallinnon rekistereistä ja paikkatietoaineistoista (Suomen ympäristökeskus, avoin tieto), Suomen Lajitietokeskuksesta (www.laji.fi), Suomen metsäkeskuksesta (www.metsakeskus.fi) ja Espoon kaupungilta. Lisäksi tehtiin selvitysalueen kartta- ja ilmakuvatarkastelu sekä suunniteltiin maastotöiden toteuttaminen tarkemmin.

Espoon arvokkaat luontokohteet 2012 -julkaisussa (Lammi & Routasuo 2013) on selvitysalueen itäpuolella sijaitseva Heinäslampi rajattu paikallisesti merkittävänä rehevänä järvenä, jolla on kasvistollista ja linnustollista arvoa.

Heinäslammen luoteispuolella sijaitsevan Koivuahon tilan pelto- ja niittyalueet (Heinäslammen entiset pellot) ovat muodostaneet perinneympäristön, jonka edustavin osa on rajattu erikseen Heinäslammen niityksi. Kohteelta on tavattu aiemmin hirvenkello ja valkolehdokki sekä kirjojerkkoperhonen. Lampisen & An-

nalán (2014) julkaisussa perinneympäristön rajausta on päivitetty kuvan 1 mukaiseksi, eli eteläisempi osa-alue sijaitsee lähes kokonaan Siikjärvenpellon asemakaava-alueella. Lampinen ja Annala luokittelevat kohteen arvonsa menettäneeksi perinnebiotoopiksi.

Kuva 1. Selvitysalueen rajausta (sininen viiva) kartta- ja ilmakuvapohjalla. Heinäslammen entiset pellot -niminen perinneympäristö on rajattu punaisella viivalla. Rajauksen lähde: Espoon kaupunki 2024.

Pimenoff ym. (2024) ovat laatineet Histan ympäristön luontoselvityksen osana Espoon yleiskaava 2060 -alueen selvityksiä. Raportissa ei ole esitetty Siikjärvenpellon asemakaava-alueelta arvokkaita luontokohteita tai muita erityisiä luontoarvoja lukuun ottamatta em. perinneympäristöä.

Myöskään Espoon kaupungin (2024) paikkatietoaineistoissa ei ole selvitysalueelta muita arvokkaita luontokohteita tai lajiesiintymiä (esim. liito-orava). Suomen Lajitietokeskukseen ei ole tallennettu selvitysalueelta huomionarvoisten lajien havaintoja.

2.3 Maastotyöt

Luontoselvitys tehtiin asemakaavatarkkuudella soveltaen ympäristöhallinnon julkaisemia ohjeita (Mäkelä & Salo 2024, Nieminen & Ahola 2017, Sierla ym. 2004). Työssä hyödynnettiin alueen aiempia luontotietoja (ks. alaluku 2.2). Maastossa käytettiin GPS-paikanninta, jolla kohteet ja lajien havaintopaikat voitiin paikantaa riittävällä tarkkuudella. Rakennetut alueet ja viljelykäytössä olevat pellot jätettiin maastoinventointien ulkopuolelle, mutta niitä havainnoitiin kuitenkin reunoilta mm. kiikaroiden. Työ koostui seuraavista osioista:

Liito-orava

Luontodirektiivin liitteen IV(a) lajeihin kuuluvan liito-oravan esiintyminen selvitettiin 12.4.2024 ympäristöhallinnon ohjeiden (Sierla ym. 2004, Nieminen & Ahola 2017) mukaisesti. Lajin jätöksiä etsittiin puustoisilta alueilta liito-oravalle sopivien pesä-, suoja- ja ruokailupuiden tyviltä. Näitä ovat mm. kolopuut ja kookkaat kuuset sekä lehtipuut, etenkin haavat ja lepät. Mahdolliset jätöslöydöt paikannetaan GPS-laitteella.

Liito-oravan asuttamilta metsäalueilta etsitään lajin pesäpuita (kolopuut, risupesät, pöntöt), jotka lähiympäristöineen ovat liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikkoja. Elinpiirien ydinalueet rajataan kartalle jätöshavaintojen, puuston rakenteen ja mahdollisten pesäpuiden perusteella. Lisäksi tarkastellaan liito-oravan käyttämiä tai lajille mahdollisia puustoisia kulkuyhteyksiä ympäröiville metsäalueille.

Pesimälinnusto

Selvityksen tavoitteena oli selvittää kaava-alueen pesimälinnusto, erityisesti ns. huomionarvoisten lajien (ks. jäljempänä) ja pesivälle linnustolle tärkeiden kohteiden esiintyminen. Inventoinnissa sovellettiin lintujen reviirikäyttäytymiseen perustuvaa kartoituslaskentamenetelmää (Koskimies & Väisänen 1988), jossa alue kierretään jalkaisin huolellisesti läpi ja havaitut linnut merkitään karttapohjalle. Laskennoissa huomioitiin maalinnuston lisäksi myös vesi- ja rantalinnut. Laskennat tehtiin varhain aamulla (klo 3.30–9), jolloin pesimäpaikoillaan oleskelevat linnut ovat parhaiten havaittavissa (laulu yms.).

Lintulaskenta toistettiin eri aikaan saapuvien muuttolintujen ja eri aikaan pesivien lajien havaitsemiseksi kolme kertaa, mitä on pidetty asemakaavatarkkuudella minimimääränä. Lintulaskennat tehtiin 7.5., 4.6. ja 20.6.2024. Selvitysalue kuljettiin jokaisella laskentakerralla jalkaisin läpi niin, ettei mikään kohta jäänyt noin 30 metriä kauemmaksi kulkureitistä. Laskentakierrokset tehtiin lintujen havaitsemisen kannalta hyvässä säässä (poutaa, tyynä tai heikkoa tuulta).

Laskennoissa merkittiin muistiin ja kartoille kaikki tavatut linnut käyttämällä Koskimiehen ja Väisäsen (1988) ohjeen mukaisia merkintätapoja. Tulokset tulkittiin ns. maksimiperiaatteen mukaisesti, jolloin reviiriksi tulkittiin yksikin pesintää ilmaiseva havainto (parit, laulavat koiraat, varoittelevat yksilöt jne.) lajille sopivassa ympäristössä. Tulosten perusteella rajataan mahdolliset linnustollisesti merkittävät alueet tai kohteet.

Työssä kiinnitettiin erityistä huomiota seuraaviin huomionarvoisiin lintuihin:

- erityisesti suojeltavat ja muut uhanalaiset lajit
- silmälläpidettävät lajit
- alueellisesti uhanalaiset lajit
- lintudirektiivin liitteen I lajit
- Suomen kansainväliset vastuulajit
- tikat lukuun ottamatta yleistä käpytikkaa
- petolinnut
- merkittävien elinympäristöjen, esim. lehtojen ja vanhojen metsien, ilmentäjälaajat.

Lepakot

Kaikki maassamme esiintyvät lepakot kuuluvat luontodirektiivin liitteen IV(a) lajeihin, joiden lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen ja heikentäminen on kielletty luonnonsuojelulaissa. Lepakoiden lisääntymispaikkoja ja päivälepopaikkoja on tavallisimmin vanhoissa rakennuksissa ja luonnonkoloissa.

Lepakot ovat Suomen oloissa aktiivisia tavallisesti (huhti–)toukokuusta syys–lokakuuhun. Ne käyttävät mm. ruokailuun eri alueita kesän eri vaiheissa, minkä vuoksi lepakokartoitus tulee inventointiohjeiden mukaisesti toistaa eri ajankohtina, alku-, keski- ja loppukesällä. Tässä työssä kartoituskertoja oli kesä–elokuussa 2024 kolme (yksi jokaisessa kuussa).

Lepakkoselvityksen tarkoituksena oli inventoida alueen lepakkolajistoa ja eri lajien runsautta sekä paikallistaa tärkeät lepakoiden ruokailualueet ja mahdolliset niille johtavat lentoreitit. Selvitys tehtiin yöaikaan reittikartoitusmenetelmällä Suomen lepakotieteellisen yhdistyksen (SLTY 2023) ja Bat Conservation Trustin (Collins 2016) suositusten mukaisesti. Lisäksi etsittiin päiväaikaan mahdollisia lepakoiden lisääntymis- ja levähdyspaikkoja luonnonkoloista. Selvitysalueella ei ole rakennuksia, joissa lepakoiden piilopaikkoja voisi sijaita.

Aktiivikartoituksella saadaan pinta-alaltaan pienellä alueella käyttökelpoisinta aineistoa. Maastokäynnit tehtiin 4.–5.6., 10.–11.7. ja 7.–8.8.2024. Sääolot olivat

kaikilla kartoituskerroilla työhön sopivat (lämpötila yli +10 °C, poutaa, heikkoa tuulta). Heinäkuun kartoitus jouduttiin keskeyttämään hetkeksi sadekuuron vuoksi.

Selvitysalueen lepakoille soveltuvat elinympäristöt käveltiin kartoitusoina läpi niin, ettei mikään alueen osa jäänyt yli 30 metrin päähän kulkureitistä. Valoisana aikana ennen aktiivikartoitusta etsittiin lepakoiden lisääntymis- ja levähdyspaikoiksi sopivia kohteita; niistä oli saatu tietoja jo kevään maastokäynneillä. Sopivien kolopuiden ja pönttöjen luona havainnoitiin mahdollisia päiväpiilosta lähteviä lepakoita ennen auringonlaskua ja varsinaisen kartoituksen alkamista sekä kartoituksen jälkeen ennen auringon nousua.

Aktiivikartoitus alkoi valaistusolojen mukaan noin puoli tuntia auringonlaskun jälkeen. Ennalta suunniteltuja reittejä pitkin käveltiin rauhallisesti ja lepakoita kuunneltiin kannettavan ultraääni-ilmaisimen eli lepakodetektorin (Pettersson D240x) avulla. Laitteella voidaan havaita lepakoiden päästämät korkeataajuiset kaikuluotausäänet. Hyvältä vaikuttavilla saalistusalueilla pysähdeltiin ja lepakoita havainnoitiin tarkemmin. Tarvittaessa tallennettiin (Edirol R-09) lepakoiden ääniä myöhempää määrityksen varmistamista varten käyttämällä detektorin aikalaajennustoimintoa.

Lepakkohavainnot kirjattiin ylös ja paikannettiin. Todetut lepakoiden käyttämät alueet luokiteltiin ja arvotettiin Suomen lepakotieteellisen yhdistyksen (SLTY 2023) ohjeen mukaisesti (luokat I–III) sekä rajattiin kartalle. Rajaukset perustuvat lepakkohavaintojen lisäksi niille sopivaksi arvioidun elinympäristön esiintymiseen.

Lepakkolajia ei aina pystytä määrittämään ääni- ja näköhavaintojen perusteella. Viiksisiippa ja isoviiksisiippa ovat erotettavissa ainoastaan anatomisten rakenteiden perusteella. Nämä lajit käsitellään tässä työssä lajiparina nimellä viiksisiippalaji.

Kirjoverkkoperhonen

Kirjoverkkoperhosen esiintymistä voidaan selvittää lajin lentokautena kesäkuussa sekä loppukesällä–alkusyksyllä etsimällä maitikkakasvustoista toukkien kutomia seittipesiä (Nieminen & Ahola 2017, Sierla ym. 2004). Toukkapesien inventoiminen päätettiin tehdä vain siinä tapauksessa, että kesäkuussa havaitaan aikuisia yksilöitä tai että kaava-alueella todetaan lajille soveltuvaa lisääntymisympäristöä.

Kesäkuun selvityskäynnillä (4.6.2024) etsittiin ja havainnoitiin aikuisia perhosiäitä ennen kaikkea metsäkuvioiden reunaosissa ja aukeiden reunoilla, joissa lajin esiintyminen on todennäköisintä. Havainnointi tehtiin aamupäivän lopulla ja keskipäivällä hyvissä sääoloissa ja siinä käytettiin apuna kiikaria.

Mahdolliset kirjoverkkoperhoshavainnot kirjataan ylös ja paikannetaan. Lisäksi selvitysalueelta inventoitiin toukkien ravintokasvien (metsä- ja kangasmaitikka) riittävän runsaat esiintymät mahdollista toukkapesien myöhempää etsimistä varten.

Lahokaviosammal

Lahokaviosammalen esiintyminen inventoitiin 7.5.2024. Selvitysalueen puustoiset osat käveltiin kattavasti läpi ja lajille sopivia kasvupaikkoja (kannot, maapuut ym.) etsittiin aktiivisesti. Lahoasteeltaan sopivat kasvualustat tarkistettiin huolellisesti; niiltä etsittiin sekä lahokaviosammalen itiöpesäkkeitä että itujuväsryhmiä (pro-toneemagemmat). Todetut kasvupaikat paikannettiin GPS-laitteella.

Luonnonolot ja kasvillisuus sekä arvokkaat luontokohteet ja merkittävät lajiesiintymät

Selvitysalueen kasvillisuutta ja putkilokasvistoa sekä arvokkaita luontokohteita inventoitiin 19.6.2024, jolloin selvitysalue käveltiin kattavasti läpi. Täydentäviä tietoja oli saatu jo aiemmilla maastokäynneillä. Maastossa inventoitiin ja kirjattiin muistiin luonnonolojen, kasvillisuuden sekä kasviston yleiskuvaus ja mahdolliset erityispiirteet osa-alueittain.

Maastossa selvitettiin arvokkaiden luontokohteiden esiintyminen. Näitä ovat mm. luonnonsuojelulain 64 §:n mukaiset suojellut luontotyytit, vesilain 2 luvun 11 §:n mukaiset pienvesikohteet, metsälain 10 §:n mukaiset elinympäristöt ja Suomessa uhanalaiset luontotyytit (Kontula & Raunio 2018a, b). Lisäksi arvioitiin, onko alueella kohteita, jotka täyttäisivät METSO-ohjelman kriteerit (Syrjänen ym. 2016) tai maakunnalliset LAKU-kriteerit (Salminen & Aalto 2012). Todetut luontokohteet rajataan kartalle ja arvotetaan.

Huomionarvoisten putkilokasvilajien (luontodirektiivin liitteiden II ja IV(b) lajit, erityisesti suojeltavat, valtakunnallisesti ja alueellisesti uhanalaiset lajit, silmälläpidettävät sekä muut vaateliaat tai harvinaiset lajit) sekä haitallisten vieraskasvilajien esiintyminen inventoitiin kevään ja kesän maastokäynneillä. Esiintymät paikannettiin ja niistä kirjattiin ylös mm. runsaustieto.

Maastokäynneillä havainnoitiin myös muuta eliölajistoa siltä osin kuin se oli niiden ajankohta huomioiden mahdollista ja tarkoituksenmukaista. Työn osana arvioitiin huomionarvoisen lajiston (luontodirektiivin liitteiden II ja IV(a) lajit, erityisesti suojeltavat, valtakunnallisesti ja alueellisesti uhanalaiset lajit, silmälläpidettävät sekä muut vaateliaat tai harvinaiset lajit) kannalta merkittävät elinympäristöt tai kohteet sekä mahdolliset lisäselvitystarpeet.

Viitasammakko

Viitasammakoiden inventointia ei sisällytetty Siikjärvenpellon luontoselvitykseen vuonna 2024, sillä asemakaavan muutosalueella ei arvioitu olevan lajille soveltuvia lisääntymisympäristöjä. Tämä varmistettiin maastossa kevään 2024 käynneillä. Viitasammakon lisääntymisympäristöjä ovat erilaiset suot ja kosteikot sekä rehevät, suojaisat rannat tai muut vesistöt, joissa vesi ei ole virtaavaa. Myöskään Histan luontoselvityksessä (Pimenoff ym. 2024) ei tunnistettu viitasammakolle soveltuvia elinympäristöjä Siikjärvenpellon alueelta.

Espoon kaupunki edellytti kuitenkin viitasammakkoselvityksen tekemistä, joten työtä täydennettiin tältä osin keväällä 2025. Inventointi kohdennettiin selvitysalueen eteläosassa olevaan kaivettuun lampeen (osa-alue 1; ks. alaluku 3.1) sekä siihen laskevaan noroon ja ojaan. Selvitysalueella ei ole muita vesistöjä tai vesi-/kos-teikkoympäristöjä.

Viitasammakon esiintyminen inventoitiin lajin soidin- ja kutuaikaan. Työ tehtiin ympäristöhallinnon julkaisemien ohjeiden (Nieminen & Ahola 2017) mukaisesti kaksi kertaa tulosten luotettavuuden varmistamiseksi. Yhdellä käyntikerralla laji voi jäädä havaitsematta sattuman, ajoituksen tai olosuhteiden vuoksi. Ensimmäinen käynti tehtiin 25.4. ja toinen käynti 3.5.2025. Käynnit ajoituivat Environ vertailukohteiden perusteella viitasammakon soidinkauteen Espoossa ja muualla Länsi-Uusimaalla.

Viitasammakoiden soidinäytäntelyä kuunneltiin maastossa lähellä kohteen rantaa, mutta kuitenkin sen verran etäällä, ettei mahdollinen soidin häiriintynyt. Havainnointi ajoittui kummallakin käynnillä noin klo 22–24 välille. Selvityskäynnit tehtiin hyvässä säässä (lämpötila inventoinnin alkaessa noin +2 – +6 °C, tuuli 0–1 m/s, poutaa).

Inventoinnissa havaitut soidintavat viitasammakkokoiraat paikannetaan ja merkitään karttapohjalle. Ääntelevien koiraiden määrä arvioidaan ja kirjataan ylös. Havaintojen ja soveltuvan elinympäristön perusteella rajataan viitasammakon lisääntymispaikat. Lajin levähdyspaikkojen rajaaminen ei ole yksiselitteistä (Nieminen & Ahola 2017).

3 TULOKSET

3.1 Yleiskuvaus

Selvitysalue jaettiin kymmeneen osa-alueeseen, joiden sijainti ilmenee kuvasta 2. Niiden luonnonoloja ja kasvillisuutta kuvataan tarkemmin seuraavissa tekstikappaleissa. Osa-alueiden numerointi viittaa kuvaan 2.

Kuva 2. Selvitysalueen jako osa-alueisiin 1–10.

Osa-alue 1

Osa-alueen muodostaa kaivettu lampi, jonka ympärillä kasvavat runsaana korpi-kaisla ja järvikorte. Reunoilla tavataan mm. mesiangervoa ja ranta-alpia. Lampeen laskee pohjoisesta noro ja oja, ja lammesta laskee kaivettu oja kaakkoon.

Kuva 3. Osa-alueen 1 lampi ja sitä ympäröivää kasvillisuutta. Taustalla näkyy osa-alueen 4 kasvatusmetsää.

Osa-alue 2

Osa-alueen muodostaa pohjoisesta laskeva mutkitteleva noro, jonka ympärillä on kostean lehdon ja lehtokorven kasvilajistoa. Noro saa alkunsa piha-alueelta tulevasta putkesta, joten se ei ole vesilain 2 luvun 11 §:n tarkoittama pienvesikohde. Noro haarautuu ja laskee muutamaa eri reittiä osa-alueen 1 lampeen.

Lammen lähistöllä kasvillisuuden valtalajit ovat korpikaisla, järvikorte ja mesiangervo. Muuten uomaa reunustavat suursaniaiset. Noron yläosassa, jota istutetut männyt varjostavat, tavataan uoman reunalla mm. silmälläpidettävää (NT; Hyvärinen ym. 2019) luhtalitukkaa, rantamataraa, orvontädykettä, nurmilauhaa, ojakellukkaa ja lehväsamalia.

Noron varren kasvillisuus on kosteaa keskiravinteista lehtoa, joka on silmälläpidettävä luontotyyppi (Kontula & Raunio 2018a, b). Kohteessa täyttyvät metsälain 10 §:n mukaisen erityisen tärkeän elinympäristön kriteerit, sillä noron rehevä reunuskasvillisuus eroaa ympäröivästä pellolle kehittyvästä lehtomaisesta kangasmetstä. Metsälakia ei kuitenkaan sovelleta asemakaava-alueilla lukuun ottamatta maa- ja metsätalouteen osoitettuja alueita.

Osa-alue voidaan katsoa LUMO-luokkaan 3 kuuluvaksi (Ahopelto ym. 2024).

Kuva 4. Noron yläosaa osa-alueella 2.

Osa-alue 3

Entiselle pellolle istutettua tasaikäistä männikköä, jossa on sekapuuna runsaasti nuorta vaahteraa. Pensaskerroksessa esiintyy harvakseltaan tuomea ja mustahe-rukkaa. Kenttä- ja pohjakerros on monin paikoin avoin, multainen ja karikkeen peittämä. Kasvillisuus muistuttaa lehtomaista kangasta tai tuoreen lehdon suksesiovaihetta. Putkilokasveista alueella esiintyvät mm. metsäalvejuuri, soreahiirenporras, käenkaali, kielo ja jänönsalaatti. Osa-alueen länsireunalla tien varrella kasvaa myös varttunutta kuusta sekä tervaleppiä ja vaahteroita. Pohjoisosassa on jonkin verran lahoppuuta ja pystypuissa tikankoloja.

Osa-alue kuuluu LUMO-luokkaan 4 (Ahopelto ym. 2024).

Kuva 5. Osa-alueen 3 lehtomaista kangasta/tuoreen lehdon sukkessiovaihetta.

Osa-alue 4

Alueella kasvaa varttunutta ja nuorta kasvatusmännikköä. Lahopuuta on vain vähän. Osa-alue on kehittymässä lehtomaiseksi kankaaksi. Kenttäkerroksessa esiintyy mm. mustikkaa, metsäkastikkaa ja käenkaalia.

Osa-alue 5

Osa-alueen eteläosa on vanhaa maalaistalon pihapiiriä, johon on istutettu mm. omenapuita. Lounaiskulmauksessa on suuri navettarakennus, jota ympäröivä kasvillisuus on erittäin rehevää. Lajistoon kuuluvat mm. nokkonen, pelto-ohdake, valdelma ja rohtoraunioyrtti sekä pensaista terttuselja. Haitallisista vieraslajeista esiintyy jättiputkea useita yksilöitä sekä komealupiinia useita kasvustoja. Komealupiinia kasvaa myös osa-alueen länsireunalla tien varressa. Osa-alueen pohjoispäässä on uudempaa rakennuskantaa oleva asuinrakennus pihapiireineen.

Kuva 6. Osa-alueella 5 kasvaa navetan takana rehevää korkeaa ruohostoa vieraslajeineen.

Kuva 7. Jättiputki osa-alueella 5 navetan takana.

Osa-alue 6

Suurelta osin Heinäslammen entiset pellot -nimistä perinneympäristökohdetta. Kyseessä on entinen pelto, joka on nykyisin tuoretta, rehevöitynyttä heinäniittyä. Pienruohoisuutta esiintyy vain paikoin ja kohde on kasvamassa umpeen (pajut, tervalepän ja haavan taimet).

Niityllä on laaja kasvusto komealupiinia, joka on haitallinen vieraslaji. Kohde olisi vielä mahdollista kunnostaa ja palauttaa säännöllisen hoidon piiriin. Lampinen & Annala (2014) eivät tätä suosittele, vaan kehottavat priorisoimaan hoitoa kohteille, joiden ennallistaminen on helpompaa.

Heinäniityt on äärimmäisen uhanalaiseksi (CR) luokiteltu (Kontula & Raunio 2018a, b) luontotyyppi. Osa-alueella 6 luontotyypin edustavuus on heikko johtuen rehevöitymisestä, umpeenkasvusta ja haitallisen vieraslajin runsaasta esiintymästä.

Osa-alue kuuluu LUMO-luokkaan 4 (Ahopelto ym. 2024).

Kuva 8. Haitallinen vieraslaji komealupiini kasvaa tiiviinä kasvustona osa-alueen 6 niityllä ja valtaa alaa muilta lajeilta.

Osa-alue 7

Osa-alueella on entiselle pellolle istutettu, puustoltaan varttunut mänty- ja koivuvaltainen metsikkö. Reunaosissa kasvaa myös muutamia vanhempia koivuja ja länsireunalla haapaa. Pensaskerroksessa esiintyy jonkin verran alikasvoskuusta, nuorta vaahteraa ja pihlajaa sekä muutama pähkinäpensas. Länsireunalla on monipuolisesti lahoppuuta.

Lehtomaisen kankaan kenttäkerroksessa esiintyvät mm. valkovuokko, sinivuokko, kielo, sananjalka, metsäkorte, vadelma ja metsäkastikka. Osa-alue on osin harva- puustoista ja eteläreunalla jopa hakamaista, joten metsä on voinut olla aikoinaan laidunkäytössä. Kohteen läpi on ilmeisesti kulkenut sähkölinja tai vastaava, josta on jäljellä metsän halkaiseva avoin käytävä.

Kuva 9. Valoisaa hakamaista metsänreunaa osa-alueen 7 etelälaidalla.

Osa-alue 8

Osa-alue on tiheäkasvuista ja eri-ikäisrakenteista kuusikkoa, jossa esiintyy ylispuina kookkaita haapoja ja koivuja. Lahoppuuta esiintyy runsaasti, eri lahoasteissa ja sekä maa- että pystypuina. Pensaskerroksessa esiintyy hieman pihlajan ja harmaalepän taimia, alikasvoskuusta ja mustaherukkaa. Kenttäkerroksen lajistoa ovat mm. metsäalvejuuri, käenkaali, metsäkorte, korpi-imarre ja mustikka. Alkujaan ilmeisesti korpimainen kohde on kuivunut ojituksen vaikutuksesta ja se on

nykyisin muuttumaa. Alueella on vanhaa piikkilankaa kerällä, joten metsikkö on todennäköisesti toiminut aikoinaan laitumena.

Osa-alue täyttää lahoppuustoisuuden osalta METSO-ohjelman luokan II kohteen kriteerit (Syrjänen ym. 2016). Espoon kaupungin LUMO-luokituksessa (Ahopelto ym. 2024) kohde voidaan sijoittaa luokkaan 3.

Osa-alue 9

Pysäköintialuetta, jonka reunalla kasvaa mm. pensasangervoa ja pihlajaa. Tienvarressa on kookkaampaa puustoa, mm. koivua, kuusta ja vaahteraa. Kenttäkerrosta luonnehtivat heinät ja piennarlajit: koiranheinä, nurmilauha, niittynurmikka, leskenlehti, koiranputki ja pelto-ohdake. Rakennuksen ympärillä on pihanurmikkoa ja koivuja.

Osa-alue 10

Pihatien ja pysäköintialueen väliin jäävä metsikkö, joka on aikoinaan ojitettu. Korpimainen kasvillisuus on muuttunut ja lajistossa on nykyisin lehtomaisten metsien kasveja. Puustona on varttunutta–nuorta koivua ja kuusta, sekä harmaaleppää ja vaahteraa. Pensaskerroksessa tavataan mm. tuomea. Kenttäkerroksen lajeja ovat mm. sananjalka, karhunputki, nurmilauha, oravanmarja, metsäkorte ja suo-ohdake. Suursaniaisista soreahiirenporras ja metsäalvejuuri esiintyvät runsaina. Suurten lahoavien kantojen lisäksi esiintyy hieman lahoppuuta.

Kuva 10. Näkymä osa-alueelta 10.

3.2 Arvokkaat luontokohteet

Selvitysalueella tai sen välittömässä läheisyydessä ei sijaitse Natura 2000 -alueita, valtakunnallisten luonnonsuojeluohjelmien kohteita, luonnonsuojelualueita, suojeltuja luontotyyppkejä tai luonnonmuistomerkkejä.

Maastoselvityksessä ei todettu kohteita, jotka täyttäisivät luonnonsuojelulain 64 §:n mukaisten suojeltujen luontotyyppien kriteerit tai vesilain 2 luvun 11 §:n mukaisten pienvesikohteiden kriteerit. Myöskään maakunnallisten LAKU-kriteerien (Salminen & Aalto 2012) mukaisia kohteita ei todettu.

Kaava-alueelta ei ole rajattu metsälain 10 §:n mukaisia elinympäristöjä (Suomen metsäkeskus, avoin luontotieto). Tämän työn osa-alueen 2 voidaan katsoa täyttävän ko. kriteerit. Metsälakia ei kuitenkaan sovelleta asemakaava-alueilla lukuun ottamatta maa- ja metsätalouteen osoitettuja alueita.

Osa-alueen 2 noron varren kasvillisuus on kosteaa keskiravinteista lehtoa, joka on silmälläpidettävä luontotyyppi (Kontula & Raunio 2018a, b).

Osa-alue 8 täyttää lahoppuustoisuuden osalta METSO-ohjelman luokan II kohteen kriteerit (Syrjänen ym. 2016).

Espoon kaupungin LUMO-luokituksessa (Ahopelto ym. 2024) osa-alueet 2 ja 8 voidaan sijoittaa luokkaan 3 sekä osa-alueet 3 ja 6 luokkaan 4.

3.3 Liito-orava

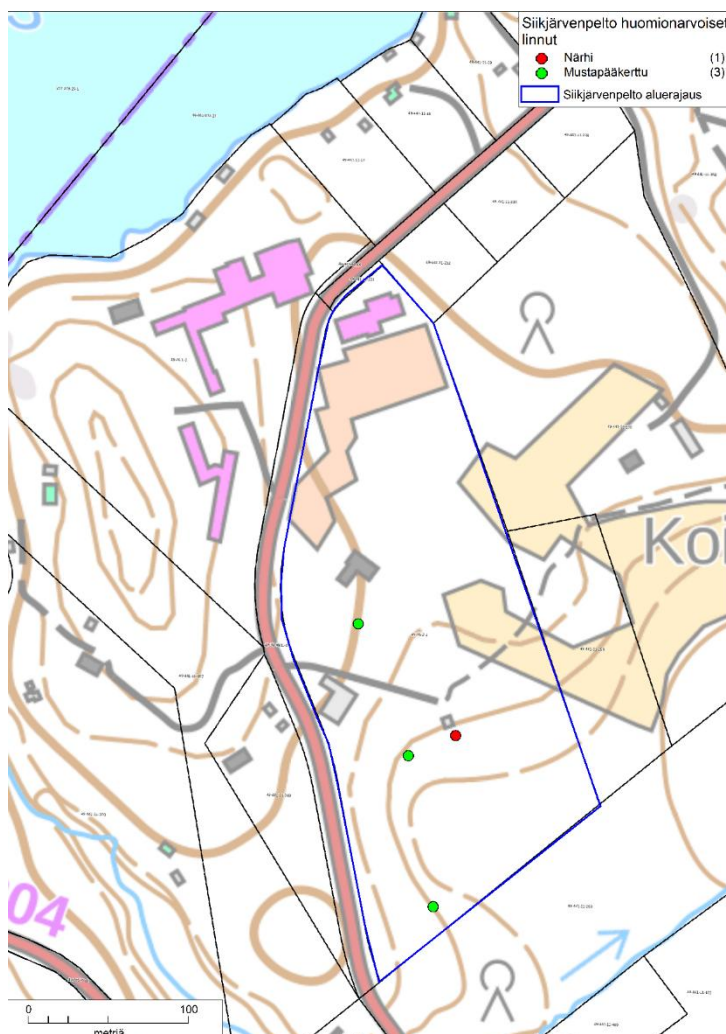
Kevään 2024 inventoinnissa ei tehty havaintoja liito-oravan esiintymisestä. Tulosten perusteella kaava-alueella ei ole lajin lisääntymis- ja levähdyspaikkoja. Selvitysalueella on hyvin vähän liito-oravan elinympäristöksi soveltuvaa metsää. Alueelta ei ole tiedossa aiempia havaintoja liito-oravasta; lähin tunnettu elinalue on kaava-alueen koillispuolella (Espoon kaupunki 2024).

3.4 Pesimälinnusto

Vuoden 2024 lintulaskennoissa todettiin selvitysalueella pesivänä tai reviirillä ainoastaan 13 lintulajia: kirjosiippo, kuusitiainen, käpytikka, mustapääkerttu, mustatarastas, närhi, pajulintu, peippo, punakylkirastas, punarinta, sepelkyyhky, talitiainen ja vihervarpunen.

Tavatut lajit ovat Uudellamaalla yleisiä ja tavanomaisia metsälajeja. Ainoa selvitysalueella esiintynyt ns. Punaisen kirjan (Hyvärinen ym. 2019) laji oli närhi, joka on luokiteltu (Hyvärinen ym. 2019) Suomessa silmälläpidettäväksi (NT) lajiksi. Mustapääkerttua voidaan pitää muuna huomionarvoisena lajina, joka usein ilmentää arvokasta elinympäristöä (lehdot, rehevät lehti- tai sekametsät).

Huomionarvoisten lintulajien reviirien tai havaintopaikkojen sijainti ilmenee kuvasta 11.

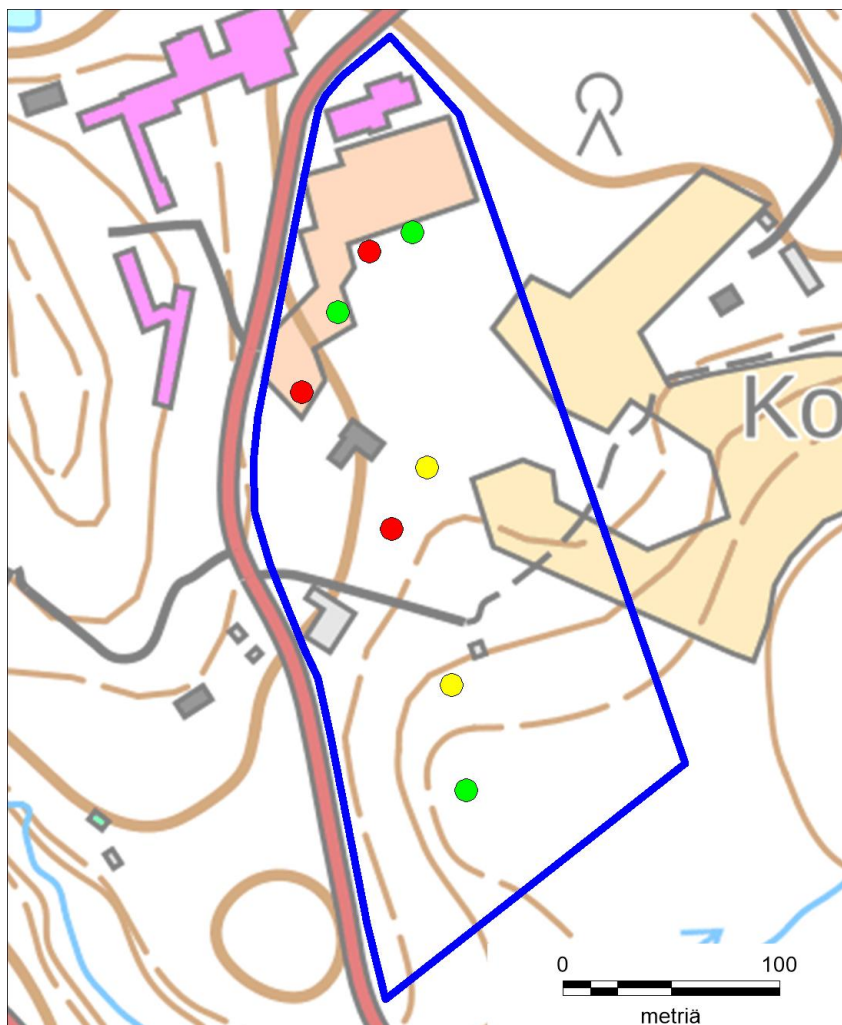
Kuva 11. Huomionarvoisten lintulajien reviirien tai havaintopaikkojen sijainti.

3.5 Lepakot

Lajisto ja havaintomäärät

Selvityksessä (kolme maastokäyntiä) tehtiin yhteensä kahdeksan havaintoa lepakosta, kun selvät samoja yksilöitä koskevat päällekkäisyydet on poistettu aineistosta. Määrä on selvitysalueen pinta-alaan suhteutettuna melko pieni.

Lepakoiden havaintopaikat ilmenevät kuvasta 12. Kaikki kahdeksan havaintoa koskevat pohjanlepakkoa. Kesäkuun käynnillä tehtiin kolme, heinäkuun käynnillä kaksi ja elokuun käynnillä jälleen kolme havaintoa.

Kuva 12. Lepakkoselvityksessä tehtyt pohjanlepakkohavainnot (ympyräsymbolit). Kesäkuun havainnot on merkitty punaisella, heinäkuun havainnot keltaisella ja elokuun havainnot vihreällä symbolilla.

Pohjanlepakko on Suomen yleisin lepakkolaji, jota tavataan koko maassa. Se on sopeutumiskykyinen lepakko, joka pystyy muita lajeja paremmin hyödyntämään myös uusia, ihmisen muokkaamia ympäristöjä. Pohjanlepakot saalistavat usein avonaisemmassa ja monimuotoisemmassa ympäristössä kuin siipat. Metsäaukiot, peltojen tai hakkuualueiden reunat, kallioalueet, pihapiirit, puistot ja kapeat tiet ovat tavallisia pohjanlepakon saalistuspaikkoja.

Arvokkaat lepakkoalueet

Lepakoille tärkeiden alueiden luokituksessa noudatettiin Suomen lepakkotieteellisen yhdistyksen ohjetta (SLTY 2023).

Luokka I: Lainsäädännöllä suojellut kohteet. Lisääntymis- tai levähdyspaikka sekä sen käytölle kriittiset yhteydet. Hävittäminen tai heikentäminen on luonnonsuojelulain nojalla kielletty. Lisääntymis- tai levähdyspaikan lisäksi luokan I alueeseen tulee mahdollisuuksien mukaan sisällyttää siirtymäreitti, jota pitkin kyseessä oleva laji voi siirtyä kohteeseen ja sieltä pois.

Luokka II: Erityisen tärkeät kohteet. Kyseessä on ravintoa tarjoava alue, mahdollinen tai todettu tärkeä siirtymäreitti tai näiden yhdistelmä. Maankäytössä alueen arvo lepakoille tulee ottaa huomioon (EUROBATS-sopimus). Luokan II alueilla esiintyy lepakoita säännöllisesti. Ympäristö on usein alueella esiintyville lajeille tyypillinen. Alueella esiintyy melkein poikkeuksetta useita lepakkolajeja pitkin kesää. Joskus luokan II alue voi olla erityisen tärkeä myös yhdelle lajille.

Luokka III: Monimuotoisuutta tukevat ja turvaavat kohteet. Muu lepakoiden käyttämä alue. Maankäytössä alueen arvo lepakoille tulee mahdollisuuksien mukaan ottaa huomioon. Havaintomäärät ovat pienemmät kuin luokan II alueilla ja lajimääräkin on usein pienempi. Ympäristö ei aina ole lepakoille yhtä sopiva kuin luokan II alueella tai lepakot esiintyvät alueella vain tiettyyn aikaan kaudesta. Kaikki alueet, joilla lepakoita on havaittu, vaikka lajeja olisi useampia, eivät automaattisesti ole luokkaa III (esimerkiksi vähäinen määrä).

Selvitysalueelta ei paikannettu lepakoiden lisääntymis- tai levähdyspaikkoja. Päiväpiilojen löytäminen luonnonkoloista tms. on hyvin vaikeaa. Alueella on muutama vanha rakennus, joissa lepakoiden piilopaikkoja saattaa sijaita. Rakennusten tarkastaminen ei sisältenyt tähän selvitykseen. Jos rakennuksia aiotaan purkaa, tulee tätä ennen tehdä kesäaikaan niiden tarkastus, jossa kartoitetaan mahdolliset piilopaikat.

Selvitysalueella todettiin esiintyvän vain yksi lepakkolaji ja senkin yksilömäärä oli alhainen. Näin ollen kaava-alueelta ei ole perusteltua rajata myöskään luokkien II tai III mukaisia lepakkoalueita.

3.6 Kirjoverkkoperhonen

Selvityksessä ei tehty havaintoja aikuisista kirjoverkkoperhosista. Kaava-alueella ei ole lajille tyypillistä lisääntymisympäristöä ja kirjoverkkoperhosen toukkien ravintokasvien (metsä- ja kangasmaitikka) riittävän runsaat kasvustot puuttuvat. Näillä perusteilla voitiin todeta riittävällä varmuudella, ettei laji esiinny alueella, joten kirjoverkkoperhosen toukkapesien etsintää ei tehty.

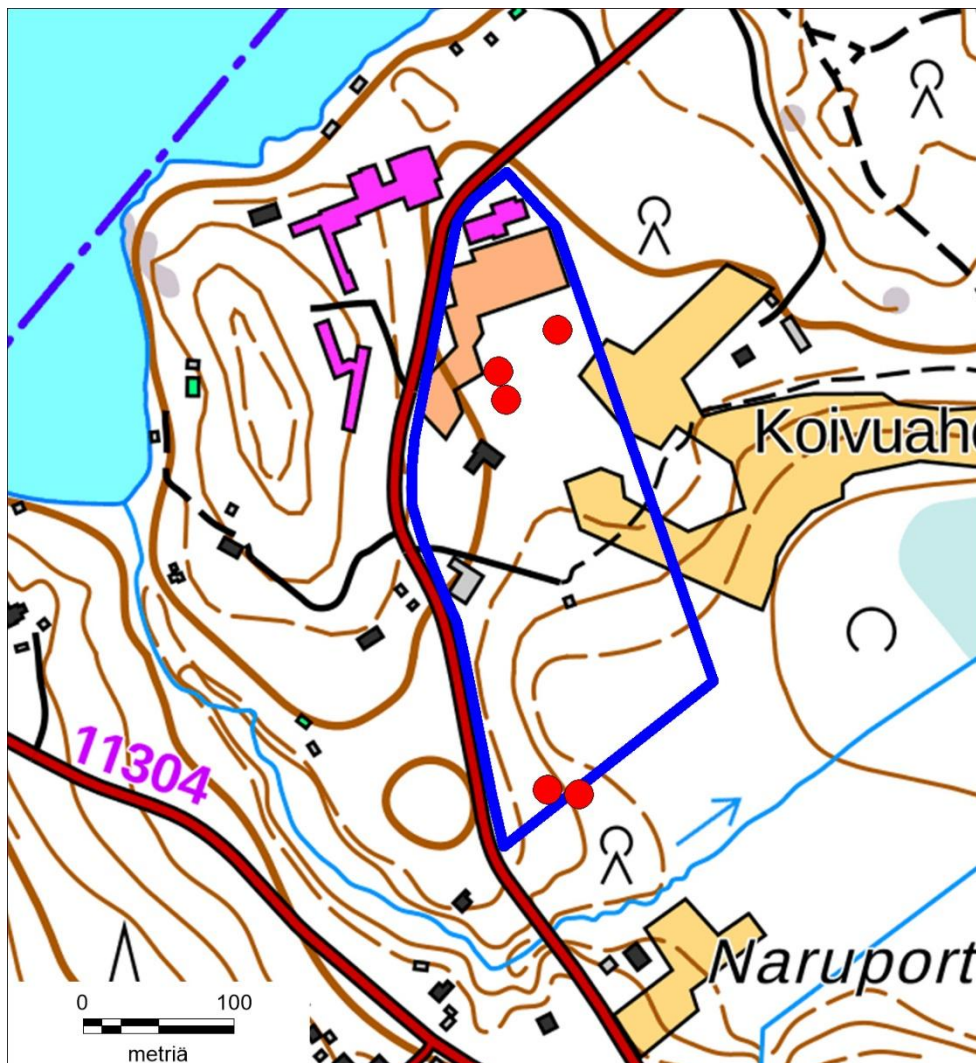
3.7 Lahokaviosammal

Lahokaviosammalen protoneemagemmoja löydettiin viideltä lahokannolta. Löytöpaikoista (kuva 13) yksi sijaitsee tämän työn osa-alueella 3, yksi osa-alueella 7 ja

kaksi osa-alueella 8. Viides löytöpaikka on selvitysalueen rajalla osa-alueella 3; tn. niukasti alueen ulkopuolella.

Lahokaviosammal on EU:n luontodirektiivin liitteen II laji ja koko maassa rauhoitettu laji. Se on luokiteltu (Hyvärinen ym. 2019) Suomessa erittäin uhanalaiseksi (EN) lajiksi. Lahokaviosammalta ei kuitenkaan ole säädetty asetuksella erityisesti suojeltavaksi lajiksi (luonnonsuojelulaki 77 §).

Aiemmin harvinainen lahokaviosammal on viime vuosien parantuneen tietämyksen perusteella osoittautunut esimerkiksi pääkaupunkiseudulla melko yleiseksi lajiksi. Lajin löytää usein iäkkäistä lahoppuustoisista kuusikoista. Selvitysalueella todetut niukat itujuväsryhmät eivät edusta lajin säilymisen kannalta tai muuten ekologisesti merkittävää esiintymää, sillä kohteilta mm. puuttuu lahoppuujatkumo lähes kokonaan.

Kuva 13. Lahokaviosammalen todetut esiintymät (protoneemagemmojen löytöpaikat) on merkitty punaisilla ympyröillä.

3.8 Viitasammakko

EU:n luontodirektiivin liitteen IV(a) lajeihin kuuluvasta viitasammakosta ei tehty havaintoja kevään 2025 inventoinnissa. Aiempien tietojen ja tuoreiden tulosten perusteella voidaan todeta, ettei kaava-alueella ole viitasammakon lisääntymispaikkoja.

Viitasammakko esiintyy selvitysalueen itäpuolella sijaitsevalla Heinäslammella (Lammi & Routasuo 2016). Heinäslammen viitasammakoiden kesäaikaisia elinympäristöjä (levähdyspaikat) ovat ennen kaikkea rantasuot sekä lammen länsi- ja lounaispuolella olevat metsittyneet entiset maatalousalueet, jotka ovat osin kosteapohjaisia. Vastaavia lajille hyvin soveltuvia alueita ei Siikjärvenpellon kaava-muutosalueella ole.

3.9 Muu huomionarvoinen lajisto

Selvityksen maastotöissä tavattiin ainoana huomionarvoisena (ks. alaluku 2.3) putkilokasvilajina luhtalitukka. Tätä silmälläpidettäväksi (NT) luokiteltua (Hyvärinen ym. 2019) kasvia esiintyi osa-alueella 2 olevan noron varrella.

Selvitysalueella ei arvioitu olevan sellaisia elinympäristöjä tai kohteita, joilla todennäköisesti olisi erityistä merkitystä muiden huomionarvoisten eliölajien kannalta.

4 YHTEENVETO JA SUOSITUKSET

Espoon Siikjärvenpellon asemakaavamuutoksen luontoselvityksessä todettiin vain vähän sellaisia erityisiä luontoarvoja, jotka tulisi ottaa huomioon maankäytön suunnittelussa.

Selvitysalueen arvokkaat luontokohdekuviot on todettu alaluvussa 3.2. Kohteet (osa-alueet 2, 3, 6 ja 8) tulisi mahdollisuuksien mukaan säilyttää nykytilassaan, eikä niille tulisi osoittaa luontoarvoja heikentävää maankäyttöä. Näin toimimalla myös selvityksessä löydetty huomionarvoiset kasvilajit (luhtalitukka, lahokaviosammal) voivat säilyä alueella.

EU:n luontodirektiivin liitteen IV(a) lajeista ei tavattu liito-oravaa, kirjoverkkoperhosta eikä viitasammakkoa. Lepakkoselvityksen tulosten perusteella ei rajattu lainkaan arvokkaita lepakkoalueita. Lepakoiden lisääntymis- ja levähdyspaikkoja ei todettu, mutta niitä voi sijaita alueen vanhoissa rakennuksissa, joita ei tässä työssä tarkastettu.

Kaava-alueen pesimälinnustoon ei kuulu sellaisia lajeja, joiden erityinen huomioiminen maankäytön suunnittelussa olisi tarpeen. Närhen ja mustapääkertun huomioiminen olisi sitä paitsi vaikeaa eikä tarkoituksenmukaista, sillä ko. lajien esiintyminen ja reviirien sijainti voi vaihdella vuodesta toiseen.

Selvitysalueen luonnonolojen ja tehdyn asiantuntija-arvioinnin perusteella ei ehdoteta täydentäviä lajistosiselvityksiä.

5 LÄHTEET JA KIRJALLISUUS

- Ahopelto, L., Lähteenmäki, T., Hiironniemi, K., Lundgren, L., Aia, K. & Rönnerberg, M. 2024: Kriteeristö luontoarvojen luokitteluun Espoossa. – Espoon kaupunki, Ympäristönsuojelun palvelualue. 19 s.
- Collins, J. (toim.) 2016: Bat Surveys for Professional Ecologists: Good Practice Guidelines. 3rd edition. – The Bat Conservation Trust, Lontoo. 100 s.
- Espoon kaupunki 2024: Ympäristönsuojelun palvelualueen paikkatietoaineistot. WFS-rajapinta osoitteessa <https://kartat.espoo.fi/teklaogcweb/wfs.ashx>.
- Hyvärinen, E., Juslén, A., Kemppainen, E., Uddström, A. & Liukko, U.-M. (toim.) 2019: Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2019. – Ympäristöministeriö ja Suomen ympäristökeskus, Helsinki. 704 s.
- Koskimies, P. & Väisänen, R. A. 1988: Maalintujen kartoituslaskentaohjeet. – Teoksessa: Koskimies, P. & Väisänen, R. A. (toim.): Linnustonseurannan havainnointiohjeet. 2. painos. – Helsingin yliopiston eläinmuseo, Helsinki, ss. 58–70.
- Kontula, T. & Raunio, A. (toim.). 2018a: Suomen luontotyyppien uhanalaisuus 2018. Luontotyyppien punainen kirja – Osa 1: Tulokset ja arvioinnin perusteet. – Suomen ympäristö 5/2018:1–388.
- Kontula, T. & Raunio, A. (toim.). 2018b: Suomen luontotyyppien uhanalaisuus 2018. Luontotyyppien punainen kirja – Osa 2: Luontotyyppien kuvaukset. – Suomen ympäristö 5/2018:1–925.
- Lammi, E. & Routasuo, P. 2013: Espoon arvokkaat luontokohteet 2012. – Espoon ympäristölautakunnan julkaisusarja 2/2013. 226 s.
- Lammi, E. & Routasuo, P. 2016: Espoon paikallisesti arvokkaiden lintuvesien pesimälinnusto- ja viitasammakkoselvitys 2016. – Espoon ympäristökeskuksen monistesarja 3/2016. 50 s.
- Lammi, E., Vauhkonen, M., Routasuo, P. ja Hanski, I. K. 2016: Espoon liito-oravien kokonaiselvitys 2014–2015. – Espoon ympäristölautakunnan julkaisusarja 2/2016:1–58.
- Lampinen, J. & Annala, K. 2014: Espoon perinneympäristöt 2014. – Espoon ympäristölautakunnan julkaisusarja 3/2014. 175 s.
- Mäkelä, K. & Salo, P. 2024: Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi. Opas tekijälle, tilaajalle ja viranomaiselle. 2. korjattu painos. – Suomen ympäristökeskuksen raportteja 43/2023:1–374.

- Nieminen, M. & Ahola, A. (toim.) 2017: Euroopan unionin luontodirektiivin liitteen IV lajien (pl. lepakot) esittelyt. – Suomen ympäristö 1/2017:1–278.
- Pimenoff, S., Palorinne, J. & Luoto, A. 2024: Luontoselvitys Hista. – Luontotieto Keiron Oy ja Espoon kaupunkisuunnittelukeskus. 87 s.
- Salminen, J. & Aalto, S. 2012: Luonnonympäristön arvottamisen kriteeristö Uudellemaalle (LAKU). Loppuraportti. – Uudenmaan liiton julkaisuja E 119:1–54.
- Sierla, L., Lammi, E., Mannila, J. & Nironen, M. 2004: Direktiivilajien huomioon ottaminen suunnittelussa. – Suomen ympäristö 742:1–113.
- SLTY 2023: Suomen lepakkotieteellisen yhdistyksen suosituksia lepakkokartoitusten tekijöille, tilaajille ja kartoitustietoja käyttäville viranomaisille. – Suomen lepakkotieteellinen yhdistys ry. 63 s.
- Syrjänen, K., Hakalisto, S., Mikkola, J., Musta, I., Nissinen, M., Savolainen, R., Seppälä, J., Seppälä, M., Siitonen, J. & Valkeapää, A. 2016: Monimuotoisuudelle arvokkaiden metsäympäristöjen tunnistaminen. METSO-ohjelman luonnon-tieteelliset valintaperusteet 2016–2025. – Ympäristöministeriön raportteja 17/2016:1–75.